

ПРОБЛЕМИ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Ринок аудиторських послуг, сформований на основі міжнародних стандартів аудиту, постійно удосконалюється, виходячи з інформаційних потреб суспільства та користувачів фінансової звітності суб'єктів господарювання. Подальший розвиток аудиторської діяльності потребує вирішення питань, пов'язаних із підвищенням її якісного рівня, що значною мірою дозволить піднести престиж цієї професії і ступінь довіри до інформації, наданої аудиторами, з боку всіх зацікавлених користувачів та суспільства загалом. Ці питання набули актуальності у зв'язку з тим, що лише в разі якісного виконання аудиторських перевірок користувачі інформації будуть упевнені в реальності перевіреної фінансової звітності, а отже, створюватимуться умови зниження їх інформаційного ризику під час прийняття рішень. Саме така стратегія розвитку вітчизняного аудиту здатна забезпечити його реальну затребуваність у суспільстві [1, с. 22-27].

З економічної точки зору якість – це здатність об'єкта чи дії задовольняти вимоги особистого, виробничого чи суспільного порядку завдяки властивостям, які складають його споживчу вартість.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розробку теоретичних основ та методологічних підходів до проблеми якості аудиту зробили провідні вчені-економісти, як М. Білуха, Ф. Бутинець, В. Суйц, С. Бичкова, О. Голосов, В. Подольський, Дж. К. Робертсон, О. Редько Я. Соколов, В. Скобарой, А. Шеремет

Метою даного дослідження є: вивчення та удосконалення аудиторський послуг в Україні та пошук оптимальних рішень для вирішення зазначених проблем.

Основні результати дослідження. Провідною концепцією формування системи контролю якості аудиторських послуг є незалежність органів контролю, що базується на принципах компетентності, відповідальності, конфіденційності та суспільної корисності. Поєднання професійних та громадських інтересів під час проведення контролю якості аудиторських послуг забезпечують максимальну ефективність процедур контролю. Міжнародна співпраця в частині застосування конкретних підходів до формування ефективної системи контролю якості дозволить уникнути низки помилок, зроблених професійними організаціями аудиторів у розвинених країнах світу та забезпечить якісну інтеграцію вітчизняних систем обліку й аудиту в міжнародну спільноту. Система контролю якості аудиторських послуг в Україні формується АП і містить у собі: регулярну звітність суб'єктів аудиторської діяльності затвердженою АПУ; моніторинг із питань якості аудиторських послуг, додаткові процедури із забезпечення контролю якості та дисциплінарні заходи за наслідками контролю; інформування суспільства про функціонування системи контролю якості аудиторських послуг в Україні. За останні роки АП України прийняла низку надзвичайно важливих нормативних документів з питань контролю за якістю надання аудиторських послуг [2, с.12-15]. Втім, на нашу думку, існуюча система контролю якості аудиторських послуг знаходиться лише в процесі становлення, що не виключає подальшої її трансформації в бік посилення економічної відповідальності аудиторів. Розглядаючи зарубіжний досвід зазначимо, що у світовій діяльності відомо декілька моделей побудови системи нагляду за професією аудитора, а саме:

1. Нагляд здійснює приватна суспільна організація за дорученням держави. Прикладом є Комітет з нагляду за звітністю публічних компаній (РСА-ОВ), який був створений у США відповідно до Закону Сарбанеса-Окслі від 2002 року. Таку ж систему запроваджено і у Великобританії.

2. Нагляд здійснює державний орган, який є елементом фінансової інституції, та контролює роботу біржових структур. Таку систему запроваджено в Австралії, Голландії, Італії.

3. Змішана модель, яку застосовано у Німеччині. Така модель передбачає, що існуюча суспільна організація аудиторів та Аудиторська палата здійснює нагляд за професією, однак Аудиторську палату контролює незалежний державний орган – АПАК.

Основні види контролю з нагляду за професією аудитора в Німеччині такі: контроль за здійсненням професії аудитора; контроль якості аудиторських послуг. Німецьким Законом про аудиторську діяльність передбачена максимальна професійна відповідальність аудиторів перед третіми особами, яка підлягає обов'язковому страхуванню, в таких розмірах: 1 мільйон євро – для аудиту підприємств, що не є учасниками ринку капіталу, та 4 мільйони євро – для аудиту підприємств, що є учасниками ринку капіталу [4].

Контроль за здійсненням професії застосовують у випадках, коли існує підозра у тому, що аудитор зробив помилку або є скарга клієнта чи повідомлення у пресі тощо. Тобто є конкретне обвинувачення, і це стає відомим АПАК, за результатами проведеної перевірки останній може вживати заходи: виносити догану; призначати штрафи (максимальний розмір – до 50000 євро); передавати справу до суду.

Забезпечення контролю якості аудиторської діяльності у країнах-учасниках Євросоюзу є також відносно новим явищем. Зважаючи на важливість і перспективи розвитку аудиту було створено Комітет Євросоюзу з питань аудиту, який вважає питання забезпечення контролю пріоритетним у своїй діяльності [2, с. 22-27]. Індикатором якості роботи українських аудиторів можуть бути скарги на останніх з боку користувачів їхніми послугами. В основі більшості скарг на аудиторів та аудиторські фірми лежить невдоволення або результатами аудиторських послуг, або наслідками їх надання.

У 2010 році в Україні здійснено більше 100 перевірок з контролю якості аудиторської діяльності. Відповідно до Положення АПУ кожний суб'єкт аудиторської діяльності має право проходити перевірку контролю якості аудиторської діяльності не рідше одного разу на п'ять років. Регулярному та обов'язковому контролю якості аудиторських послуг мають підлягати всі аудиторські компанії.

Результати перевірок якості роботи аудиторських фірм, проведених Комітетом з контролю за якістю аудиторських послуг АПУ в Україні, свідчать про те, що більшість перевірених аудиторських фірм створили власну систему контролю якості аудиторських послуг і реалізують її на всіх етапах виконання завдання. Але при цьому не вдалося уникнути певних недоліків, які виникли через нечітке і неповне виконання вимог МСА, надання впевненості та етики, а саме: не завжди виконуються процедури щодо прийняття нових клієнтів чи продовження роботи з постійними клієнтами, не дотримуються вимог щодо погодження умов завдання; одержання та виконання завдань не супроводжуються процедурою, яка б надала керівництву аудиторської фірми достатньої впевненості, що група з виконання завдання дотримується відповідних етичних вимог; детальні плани аудиту у вигляді стандартних аудиторських програм не враховують сучасних вимог до планування аудиторських процедур на рівні тверджень для кожного суттєвого класу операцій, залишків на рахунках та розкриття інформації відповідно до оцінених ризиків; не розмежовується моніторинг відповідності політики і процедур контролю якості з поточним моніторингом (наглядом) керівника групи аудиторів на відповідних етапах виконання завдання [3, с.46-54].

Фактично система контролю якості нині побудована таким чином, що, відповідно до Положення про зовнішні перевірки, зовнішні контролери переважно перевіряють лише документальне підтвердження власне процесу здійснення аудиторських послуг, а не якісне наповнення результату від їх надання.

Ключовими аспектами високої якості виконання завдань аудитора в Україні мають стати: превалювання якості послуг над комерційними міркуваннями; суворе дотримання

принципів професійної етики бухгалтерів та аудиторів України; підвищення кваліфікації співробітників; постійна робота із розробки та вдосконалення внутрішніх стандартів, що втілюють собою базу знань, у якій відображено багаторічний досвід аудиторів, бухгалтерів і консультантів аудиторської фірми.

Висновки. У даний період в Україні постають проблеми аудиторських послуг, проте кожна проблема неодмінно має бути вирішена. Аудит є необхідним атрибутом діяльності держави й економічних суб'єктів, тому важливо і необхідно виробити напрямки щодо його удосконалення.

Проаналізувавши опрацьований матеріал статті, можна зробити висновки, що для вирішення проблем аудиторські фірми намагаються враховувати рівень професійної компетентності свої співробітників у вигляді кваліфікаційних вимог, що висуваються до посад, передбачених структурою їх управління. Проблеми аудиторських послуг в основному залежать від системності заходів і відкритості їх результатів.

Література:

1. Бондар В. П. Якість аудиту та фактори її підвищення / В. П. Бондар // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. - Житомир : ЖДТУ, 2008. - № 4 (46) - С. 22-27.
2. Кузуб О. А. Контроль якості аудиторських послуг – реалії та сподівання / О. А. Кузуб // Аудитор України. - 2008. - № 15(143). - С. 12-15
3. Положення про здійснення зовнішніх перевірок якості аудиторських послуг в Україні, затверджене Рішенням Аудиторської палати України від 26.05.2005р. № 149/5.2.
4. Проскуріна Н. М. Якість аудиторських послуг в Україні: реалії та перспективи / Н. М. Проскуріна, В. П. Коваленко // Бухгалтерський облік і аудит. - 2010. - № 9. - С. 46-54

У статті розглянуто й узагальнено теоретичні та практичні аспекти оцінки якості аудиторських послуг в Україні. Обґрунтовано необхідність розробки організаційних засад контролю якості аудиторських послуг та механізму їх реалізації.

Ключові слова: аудит, аудиторські послуги, якість аудиторських послуг.

В статье рассмотрены и обобщены теоретические и практические аспекты оценки качества аудиторских услуг в Украине. Обоснована необходимость разработки организационных основ контроля качества аудиторских услуг и механизма их реализации.

Ключевые слова: аудит, аудиторские услуги, качество аудиторских услуг.

The paper considers and summarizes theoretical and practical aspects of the quality of audit services in Ukraine. The necessity of developing organizational principles of quality control audit services and mechanisms for their implementation.

Keywords: audit, audit services, the quality of audit services.